

Az Antarktiszról A DUNA-TISZA KÖZÉIG

André Cailleux párizsi egyetemi tanár Szegeden

André Cailleux francia professzor, párizsi egyetemi tanár, akadémikus nagy munkában találtuk a József Attila Tudományegyetem Földtani Intézetében. Egy hatalmas asztalon elhelyezett, laikus számára titokzatos feliratokkal ellátott kis papírzacskók fölött hajolt. A zacskókön a francia szövegű felírások mellett magyar helységnevek is szerepeltek: Szatymaz, Baks, Vác, Szentest, Deszk, Pestlőrinc stb.

A zacskók mindegyikében — mondta dr. Mihály István tanszékvezető professzor — homok van. Cailleux professzor ugyanis a homokszemcsék koptatottságát tanulmányozza nálunk. Korábban a negyedkor-kutatással foglalkozó vársói kongresszuson elhangzott előadásom hívta fel a francia professzor figyelmét a Duna-Tisza közti földtani képződmények származásának vizsgálatára. A Duna-Tisza közti földtani képződmények nem a folyó hordalékából származnak, nem folyóvízi lerakódások. Szélhordta anyagokkal van dolgunk. Ezeknek nagyobb a vízterestető képességük. Az új adat a mélysegi vizkutatásoknál, valamint az olaj- és gázkutatók szempontjából értékes.

A francia professzor helyesen szól közbe.
— Ilyen nagy és mély kiterjedésű szélhordta lerakódások — mondta — sehol másutt Európában nem fordulnak elő.

Állandóan utazik

André Cailleux professzor az ősz egy részét hazánkban töltötte. A francia tudósok közül utazik ő az, aki a legtöbbet utazik. Szinte mindig úton van. Csak Ázsiában nem volt még eddig, a világ többi részét már jóformán bejárta. Nemrégén tért vissza például az Antarktiszról, az úgynevezett titokzatos föld-részről. Élményeiről szívesen beszél.

Több ország expedíciója végzett egyidőben az Antarktiszon kutatásokat. Több mint kétezer főnyi ember élt itt és dolgozott. A legnagyobb egyetértésben. Az egész területet demilitarizálták. Ez azt jelentette, hogy

bármelyik expedíció szabadon járhatott, kelhetett és dolgozhatott a különböző területeken.

Arra a kérdésre, hogy élt-e valaha ember az Antarktiszon, André Cailleux tagadólág válaszolt.

„Frakkos urak” között

Hogy az Antarktisznak volt valaha meleg éghajlatú, trópusi és szubtrópusi növényzete, azt ma már tudjuk — mondotta. — A nyugati részen, ahol az Antarktisz Dél-Amerikához csatlakozik, a jura korból maradtak melegegővi maradványok. Ismeretes mérsékelt égővi flórája a harmadkorból. Az ember viszont a negyedkorban jelent meg a Földön, az Antarktisz pedig azóta jégpáncél borítja. Szárazföldi gerinces maradványt egyáltalán nem találtak eddig az Antarktiszon. A vízi életmódot folytató állatok közül csupán bálnamaradványra bukkantak, amely viszont a krétakorból származik. Az ember természetesen ma már meghódította az Antarktiszot is. Tudósok és kutatók egész éven át ott élnek és dolgoznak a »frakkos urak«, a pingvinek kíváncsiságára közben.

Minusz 35 fok

— Az Antarktisz növényvilága csak zuzmó és moha, s ez is csak a partokon fordul elő. A tavakban kék al-

gákat találunk. Állatállományát pingvinek és fókák képezik, és a tengervíz rendkívül gazdag halban. Az Antarktisz időjárására jellemző, hogy télen mínusz 35 fokos hidegben dolgoznak a tudósok és kutatók, míg nyáron olyan a hőmérséklet, mint Magyarországon a gyengébb tél. Az itt uralkodó szél a legkellemetlenebb. Szinte mindent magával akar sodorni. Védekezésül a tudósok duplafalú sátrakban laknak, s a nagyobb távolságokat viszonylag szélsőséges időben helikopteren teszik meg. A 20—30 kilométeres távolságokra traktorral vontatott szánkót használnak. Gyalog járni képtelenség lenne.

— Nekem szerencsém volt, hogy »nyáron« jártam az Antarktiszon, amikor állandó világosság volt. Éjjelkor csinaltam a legszebb fényképfelvételeket. Teljes napvilág uralkodott, s a levegő olyan tiszta volt, hogy a távoli hegyek is közelinek látszóttak.

— Bevallom egyébként — mondta búcsúzóul André Cailleux professzor —, más-kor is szívesen lennék az Antarktisz vendége, éppen úgy, mint Magyarországra, s közelebről a József Attila Tudományegyetem Földtani Intézetébe, amely kutatómunkához rendkívül sok segítséget adott.

L. F.

A Deszki Gépállomás második az őszi tervteljesítésben

A szegedi járásban évente átlagosan ötszázötven milliméter csapadékot szoktak mérni. Idén azonban eddig még négyszáz milliméter sem volt, s ezt a keveset is kedvezőtlen elosztásban kapták a földek. Különösen a tiszántúli öntés talajokon, a Deszki Gépállomás körzetében állította nehéz feladatot a traktorosok a szárazság. A kisebb teljesítményű erőgépek csak egy ekfejjel tudnak szántani, s nagy rögeket hoz fel az eke. Ezeknek elegyengetése sokszoros

talajmunkát igényel. A deszki traktorosok a kedvezőtlen körülmények között is jól dolgoznak: az őszi terv teljesítésében Csongrád megyében a második helyen állnak. Ezt annak is köszönhetik, hogy növekedett a ketős műszakban dolgozó gépek száma. A szegedi üzemeiktől, vállalatoktól az őszi idényre hét traktort, illetve szerelőt kaptak, s most már harmincöt traktort tudnak éjjel-nappal foglalkoztatni.

alkalmas megtartani az esküvőt, most ősszel-e, avagy a farsangon, amikor a közeli vadkörtefánál kitoppant élje Dani az út fordulójából.

— Én meg épp hozzátok tartok! — kiáltott eléje nagy vidáman. A legény semmit se szól és ettől szorongó érzése támadt. Nevetésről tévova kifejezésre váltott sok-ráncú arca. Hajlott orra alatt ernyedten lógott a bajusza. Ahogy közelebb ért hozzá Dani, látta rajta, hogy a képe fehér és fénylik a verejtéktől. A szeme előtt szakadt meg egyszer egy ember Oroszországban, amikor a löszrel rakott tréncocsit emelték ki a kátyúból. Az nézett rá így, ahogy most a legény.

— Csak nincs valami baj?... — kérdezte ijedten, s megállt.

Dani széles mellén csatások volt az ing az izzadságtól. Ahol most fröccsent a csizma fejére, sárrá ázott az út pora. Szája szélét először úgy mozgatta, mint a néma. Szeme feketébb volt, mint máskor, tekintete meg-megrebbent a titkolt szégyentől.

— Kitagadott az apám — vallotta be.

Kincses hátrahőköl, szigorúan kapta össze a szemöldökét.

— Csak nem hibbant meg?!

— Nem pusztulok bele. A károm csak annyi, hogy oda a békesség.

Danira a saját szavai hoztak megkönnyebbülést. Hogy szólhatott valakihez, engedelmesen megoldódott torkán a hurok, amelyről azt hitte már, hogy fulladásig fogja szorítani.

Az öreg lehorgasztotta a fejét, sokáig gondolkodott.

— Elég nagy baj, ha oda a békesség... — mondta végül. — Na, gyere, fiam...

Megfordult, indult vissza, Dani szótlánul követte.

7.

Ezen a vidéken délutánonként hirtelen sietősre szokott válni a nap dolga: gyorsan elmerült a dombok mögé és csak a fenyőerdőre sugárzott fényével üzent, hogy ragyog még valahol, a távoli országok ismeretlen tájain. Itt pedig békés homály sompolygott a völgyre, magával hozta barátját, a hűvösséget, amelytől pezsdítően borzongtak meg az emberek, mint amikor hideg vízbe mártják a lábukat.

Klári kerti zöldbabot csipkedett kertjükben vacsorának. Az ímént mosdotta le magáról a port, meg a fáradságot, bőre hamvasan sejtett az alkonyatban, gyenge szappanszag illant róla, ahogy hajlongott az alacsony bokrok között. Dani feledte mindazt, ami rossz a világból, haj-

Egyén és közösség egymásra talált

Amikor tíz évvel ezelőtt dr. Vida Endre, mint fiatal állatorvos Mórahalomra került, dehogyan is gondolt arra, hogy valamikor ő lesz majd a község népfőnöke. Az odacsöppent fiatal állatorvosnak bizalmatlansággal kellett szembenéznie. Számlolnia kellett azzal, hogy mint minden kezdő, pályája előtt álló állatorvos, ő is szembetalálja magát az emberek tartózkodásával.

Beleszólás a falu életébe

Pedig Vida Endréhez közel állt a falu, hiszen maga is a domaszéki tanyavilágban nőtt fel, ahol apja és anyja hosszú évtizedeken át tanítóskodott. Hogy milyen volt régen a tanyai tanító társadalmi helyzete és életkörülménye, arról már sokat és sokszor beszéltek, írtak. S ha dr. Vida Endrét akkoriban megkérdezik, ő is elmondta volna, hogy milyen nehéz volt az útja: honnan

jött és hová tart, s vele együtt még két fiútestvére, akik közül az egyik erdőfőmérnök, a másik műegyetemi adjunktus. Azonban sőt: Doktor úr, kielégíti-e magát, ha csak elvégzi a napi munkáját, s utána hazamegy és kicsukja maga mögött a világot, a község gondjait-bajait? Nem segítene nekünk, mindannyiunk javára, hogy több legyen az öröm és kevesebb a gond, hogy több legyen a fény, és kevesebb az árnyék? —

Ezek a kérdések csak évek múlva hangzottak el, 1956 után. S a szíves szóra, a község hívására szívesen ment Vida Endre állatorvos. Nem volt párttag és ma sem az, de együtt dolgozik a község kommunistáival. Kamatoztatja mindazt, amit tanult. Beleszól a község életébe anélkül, hogy valaki

rossz szemmel nézne rá. Az egykori jégfalak, amelyek közte és a falu között álltak, régen leolvadtak már.

A község fejlődése

Amíg az állatorvos gyógyítja az állatokat, a gazdával is szót vált sok mindenről. Így hozta össze a sors Vida Endrét például Kopasz Szilveszter volt közepparaszttal is, aki most a Hazafias Népfőnök elnöke. S a közelmúlt évektől kezdve mind a mai napig egyetértenek a község boldogulásában épp úgy, mint annak idején, amikor az első mondatokat váltották a természéről, a családról, az élet mindennapi dolgairól.

Felsorolni is sok lenne, hogy Vida Endre társadalmi munkája, a községért vállalt önzetlen tevékenysége ma már mennyi kézzelfogható eredményekben van jelen. Például a községbe kihelyezett mezőgazdasági technikum léteben, a gimnáziumi osztályban, a gyümölcs-és szőlőtermesztő tanfolyamokban, a községben két évvel ezelőtt feltört 37 fokos meleg víz hasznosításában, a mórahalmi fürdő megépítésében, a virágos falumozgalmában, amely ma már járasszerte tért hódított, s amely ebből a községből indult el. S újabban azon munkálkodik a Hazafias Népfőnök az egész község társadalmával, valamint a párt és tanács vezetőivel, hogy törpe vízművet építtessenek, jövőre pedig négytantermes, korszerű gimnáziumot, amelynek alapjait hamarosan lerakják.

„Szükségünk van egymásra...”

A község környékén folyó nagy szőlőtelepítésben is ott van a Hazafias Népfőnök társadalmi ereje. A Virágzó Termelőszövetkezetben például a hét hatodik napját társadalmi munkában dolgozzák át a szőlőtelepítésben. A Béke Termelőszövetkezetben pedig művelődési termet építettek, ugyancsak társadalmi munkával.

— Nincs ebben semmi különös — mondja dr. Vida Endre állatorvos. — Szerettem a falum, s ő is szeret engem. Vele születtem újjá, és jó, nagyon jó dolog, hogy most már szükségünk van egymásra. Ezután sohasem csukom ki magam mögött a külvilágot, amikor munka végeztével hazamegyek a családomhoz. Azt hiszem, az egyes ember öröme azzal válik teljessé, hogy törődhet az emberekkel, akik megszerették.

Lódi Ferenc

Ornitológiai szakkör alakult Szegeden

Szegeden a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat keretében ornitológiai szakkör alakult. Biológus tanárok, egyetemi hallgatók hozták létre az új szakkört, amelynek gimnazista tagjai is vannak. Az első megbeszélésen kidolgozták a munkaprogramot: Terve vették, hogy bekapcsolódnak az úgynevezett hálózati szinkron megfigyelésekbe, amelyet országos viszonylatban mintegy hatvan helyen végeztek a Madártani Intézet. Az ország több pontján egyidejű megfigyeléseket folytatnak, főképpen a madárvonulások tanulmányozzák, amelyről feljegyzést készítenek és jelentést tesznek. Ezenkívül vizsgálják a madarak táplálkozását, életmódját, felkutatják a fészkelő helyeket és költés idején sok ezer fiókat gyűriznek majd meg.

Munkájukhoz tartozik a madárvédelemmel együtt a természetvédelem is. Úgy tervezik, hogy bejárják egész Csongrád megyét s felosztják maguk között a madártani szempontból olyan jelentősebb területeket, mint amilyen a Tisza hullámtérsében a Sasér, Körtvélyes

vagy Szikósó és környéke, Ószeszek, Labodár. Ezek közül egyik másik már védett terület, a többi pedig valószínűleg majd később lesz rezervátum.

Az ország néhány vidékén, mint például Győrben, Veszprémben és Kecskeméten, a Hazafias Népfőnök, illetve megyei bizottsága úgy segíti a szakkör munkáját, hogy megtéríti az ornitológiai tanulmányutak vasúti költségét és a napi-díjat. A szegediek is megérdemelnék a támogatást, mert önkéntes társadalmi munkában tevékenykednek, hogy megismerjük megyénk madárvilágát, természeti szépségeit.

Egyesül a seprűgyár a kádáriparral

A múlt évben már sor került néhány helyiipari üzem összevonására, azóta he is bizonyosodott, hogy ezek az intézkedések hasznosak voltak, csökkentették az adminisztrációt, s elősegítették az ártermelés, illetve a szolgáltatások fejlődését. Ezért határozta el a megyei jogú városi tanács, hogy 1963. január elsejével elrendeli a seprűgyár, valamint az alig 30—40 munkaerőt foglalkoztató kádáriparral vállalat egyesítését. Az új vállalatnál egyelőre minden részleg korábbi helyén marad.

PACSNI

Próbálgatták már máskor is, másútt is, mert úgy hallották, hogy ez élenjáró módszer. Egy darabig csinálták — helyesebben: csináltatták is váltakozó buzgalommal, majd később okosan, elfeledtek róla. Kiderült ugyanis, hogy nem jó — azaz: bizonyos feltételek kellenek ahhoz, hogy jó legyen!

A pacsniról van szó, amit a gyerekek az iskolában a cipőjükre húznak, hogy össze ne karcolják a szép, sima padlatot. A pacsniról, ami miatt a szülők napokig idegeskednek, minthogy pacsniparunk messze a világ-

szinvonaltól alatt maradt, s vagy megvarrja a nagy-mama az öreg filckalából időre, vagy nem. A pacsniról, amit a gyerekek mindennap visznek az iskolába, a táskában, a tizórai és a füzetek mellett, vagy külön szatyorbán, mint a tornafel-szerelést. A pacsniról, ami ezerféle szabásban és színben csüng-lóg a gyerekek lábán az iskolában, s így egészében rendkívül látványosságot nyújt.

Egy szegedi iskolában most vezették be — most, amikor már annyira más iskola kinőtte a pacsnit. Hiszen ma már rekek, s akkor minden pedagógus tudja, hogy az elv-

Sz. S. I.

(Folytatjuk)